

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: XVI. glavna skupščina »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« v Postojni dne 21., 22. in 23. maja t. l. — Vročinske počitnice! — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Zahvala. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

XVI. glavna skupščina

„Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ v Postojni dne 21., 22. in 23. maja t. l.

Letošnji učiteljski parlament je zboroval v Postojni natančno po določenem vzporedju, ki smo ga priobčili v predzadnji številki svojega lista. Bili so to lepi, svečanostni hipi, ki smo jih preživeli v sloveči in daleč znani napredni Postojni, ki si je nadela za te dneve praznično krilo: vsa je bila v zastavah. Postojnčani so skupščinarje sprejemali prijazno in gostoljubno ter so s tem pokazali, da cenijo in spoštujejo napredno učiteljstvo. Vsa čast gre pred vsem krajevnemu odboru, ki je ukrenil vse potrebno, da se je izvršila skupščina v najlepšem redu. Poimence je treba pohvalno imenovati zlasti oba častna predsednika, gospoda deželnega poslanca Frana Arkota in gospoda župana Gregorja Pikla, ki sta se izkazala kot vrla prijatelja v naši »Zavezi« združenega učiteljstva.

V nastopnem priobčujemo kolikor moči natančno poročilo o XVI. glavni skupščini »Zaveze«.

Sprejem.

V soboto ob 3. uri popoldne je bil na kolodvoru slovesen sprejem »Zaveznikov« ki so prihiti v Postojno od vseh strani — nad 350 po številu.

Ko se je pripeljal vlak, je zasvirala izborna izvežbana trška godba pod vodstvom g. kapelnika Lovra Kubište »Naprej, zastava Slave!«

Skupščinarje je pozdravil v imenu občine in krajevnega odbora g. župan Gregor Pikel, izražujoč veselje, da si je »Zaveza« izbrala ravno napredno Postojno v letošnje svoje zborovališče. Zaklical je vsem prišlecem: »Dobrodošli! Bog vas živi!«

Za sprejem se je zahvalil »Zavezin« predsednik, g. L. Jelenc:

Čestiti gosp. župan!

Z radosti polnim srcem prihaja danes slovensko in istrsko-hrvaško učiteljstvo tusem v svetovnoznano Postojno. Veselje naše pa je tem večje, ker ste nam takoj pri vstopu na ta divna tla prihiti naproti v pozdrav ter nas sprejeli, kot sprejememo prijatelja.

Ljudsko učiteljstvo ve ceniti prijateljsko besedo in dobro mu de, ker je vajeno le v žolč namočenih pušic.

Dovolite torej, čestiti gosp. župan, da se Vam za presrečni pozdrav, ki ste ga izrekli slov. in istr. hrv. učiteljstvu,

zahvalim najiskrenejše ter Vam odzdravim z navdušenim vzklikom: »Bog ohrani trg Postojno, Bog živi nje vrlega župana, Bog živi vse Postojnčane!«

Ko so se polegli navdušeni klici, so odkorakali skupščinarji z godbo na čelu v trg. Krajevni odbor jim je nato odkazal stanovanja.

Seja upravnega odbora.

Ob pol 4. uri pop. istega dne je imel upravni odbor sejo pri »Kroni.«

Predsednik Jelenc otvori sejo in konstatuje sklepčnost. Upravni odborniki so se posvetovali o mnogih važnih stvareh, redigovali tajnikovo poročilo in se razgovarjali o drugih točkah, ki pridejo na posvetovanje pri delegacijskem in glavnem zborovanju. Seja upravnega odbora je trajala do 7. ure.

Po seji upravnega odbora je zboroval odsek za šolsko higijeno, pri kateri seji je poročal, ker sta bila gg. Nerat in Kosi zadržana, g. nadučitelj Kocbek.

Zborovanje delegacije.

Takoj po seji upravnega odbora, oziroma po seji odseka za šolsko higijeno je začela zborovati delegacija v »Narodnem hotelu«. Zborovanje je otvoril predsednik Jelenc s tem-le nagovorom:

Slavna delegacija!

Minilo je leto, odkar je zborovala delegacija »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« v Brežicah, v prijaznem, a ponemčenem mestecu lepe zelene Štajerske.

Danes pa ste se zbrali, čestiti delegati in delegatinje, v sloveči Postojni, kamor vas je pozval upravni odbor, da vam položi račun o svojem delovanju od zadnje delegacijske seje.

Podrobnosti o tem prepuščam spretni besedi gospoda tajnika; jaz pa hočem čestiti delegaciji položiti nekaj jako važnega na srce.

Pri več delegacijskih sejah sem obširneje govoril o namenu, važnosti in nalogi okrajnih učiteljskih društev za napredek narodnega šolstva v dotičnem okraju. Poudarjal sem, da so okrajna učiteljska društva temelj naše organizacije in temelj »Zaveze«. Posredovalci med »Zavezo« in vašimi društvi pa ste vi, cenjeni delegati in delegatinje. In to je važen posel! Zato bi morali polagati nanj večjo pozornost in pažnjo ter mu posvetiti najboljše moči.

Da se to ne zgodi vselej in povsod, so menda precej zakrivili ustanovitelji »Zaveze«, ker so delokrog delegacije

orisali v prepovršnih potezah. V kratkih 2 §§ je očrtano nekako vnanje, administrativno poslovanje delegacije.

§ 22. pravi: »Delegacija določi čas, upravni odbor pa kraj glavne skupščine.«

§ 24. veli: »Delegacija voli upravni odbor, sestavi dnevni red glavne skupščine, določa »Zavezino« glasilo in letne do- neske, razsoja prepire, nastale v »Zavezi«, ter sklepa o pre- membi pravil in o razdruženju »Zaveze«.

In to naj je ves delokrog tako važne organizacije?

Posledica temu je, da »Zavezina« delegacija ne pride pri okrajnih učiteljskih društvih do one veljave, ki je po- trebna za tesno združenje okrajnih učiteljskih društev z »Zavezo«.

Kako malo važnosti polagajo društva na delegacijo, se razvidi že iz načina volitve »Zavezinih« delegatov. Pri dotični točki vpraša predsednik, kdo se prostovoljno zglaši za dele- gata? Če se oglasi kdo, dobro, če ne, jih volijo. Na spo- sobnost in veljavo ne gledajo. (Res jel!)

Kaj pa izvoljeni delegat? Ali se kaj brigajo za mandat, ki so ga prevzeli? Prav nič!

K delegacijski seji gredo, ali pa tudi ne, saj se puste voliti tudi taki, ki že naprej vedo, da se ne bodo udeležili glavne skupščine »Zaveze«.

Jaz pa ne smatram »Zavezine« delegacije za postransko stvar naše stanovske organizacije, temveč za jako važno napravo.

Poudarjal sem že poprej, da ste vi, čestiti delegati in delegatinje, posredovalci med vašimi društvi, ki so vas po- slala tu sem, in med »Zavezo«.

Vsak delegat mora od svojega društva zahtevati točnih navodil, kako naj ga zastopa v delegacijski seji; kako sta- lišče naj zavzame nasproti vprašanjem, ki so na dnevnem redu glavne skupščine; prinesiti mora od svojega društva želje, predloge, nasvete, ki jih naj izkuša izvesti in uresničiti »Zavezin« odbor. Le tem potom je mogoče, da je »Zaveza« v tesnem stiku s svojimi društvi.

Vsak delegat in delegatinja mora pa tudi vestno zasle- dovati vsak korak »Zavezinega« vodstva in upravnega odbora ter strogo in nepristansko, a pravično presojsati njune ukrepe in sklepe. Poštene kritike in tudi najstrožje stvarne opozicije se ne straši vodstvo in upravni odbor. To nas samo okrepi in vzpodbudi k intenziv- nejšemu in vztrajnejšemu delu. (Tako jel!)

Vaš mandat pa ne ugasne, ko zaključim nocoj delega- cijsko sejo; vaša izvolitev je veljavna za 1 leto. Mi živimo v viharjih časih. Usodepolni dnevi za nas in naše narodno šolstvo lahko pridejo. V takih časih bi potreboval upravni odbor vašega sveta in skupnega odpora ter bi vas sklical k izvenredni delegacijski seji. Zato vestno zasledujte delo »Za- veze« ter skrbite za najtesnejšo zvezo z njo. Vaša društva pa vas morajo plačati za vaš trud!

Delajmo vsi po zgledu svojih pradedov, starih Slovanov, ki so bili močni po svojih zadružnih napravah, ker so delali vsi za enega, eden za vse. Želeč, da se po vašem prizadevanju v tem pogledu izboljša naša stanovska organizacija, pozdrav- ljam najiskrenejše čestito delegacijo ter otvarjam sejo!

Pozivljam g. tajnika, da nam poda svoje poročilo!

»Zavezin« tajnik, nadučitelj Dragotin Česnik, je podal to-le **tajniško poročilo** o delovanju »Zaveze av. r. jugo- slovanskih učiteljskih društev« od XV. glavne skupščine v Brežicah, dne 31. majnika 1903 do 21. majnika 1904.

Čestita delegacija!

O delovanju »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« od zadnje glavne skupščine, ki je bila v Brežicah, do danes, si štejem v čast poročati čestiti delegaciji sledeče:

»Zaveza avstr. jugoslovanskih učit. društev« šteje 33 društev, ki imajo v vsem skupaj 1617 pravih, 53 pod- pornih in 54 častnih, to je skupaj 1724 članov. Vsa ta društva so imela v vsem skupaj 137 zborovanj, pri katerih je bilo 138 predavanj in razprav večinoma pedagoškega obsega. Razvidno je iz tega, da so »Zavezina« društva jako agilna in da vestno in resno izpolnjujejo stavljen si zadačo. Pripomniti pa moram, da je zlasti kranjskim tovarišem in- tenzivnejše društveno delovanje jako otežkočeno, ker učitelj- stvu ne preostaja skoraj nič prostega časa, ki bi ga moglo obrniti v prid sebi ali svojemu društvu. Božične počitnice so odpadle, ob četrtek ponavljalna šola, a ob nedeljah za nas večinoma ni nedelja, če hočemo sploh še — živeti.

Pa kaj to briga gospodó, ki sedi ob polnih skledah in težko obloženih mizah ter nas k večjem pita namesto s kruhom — z ukazi in naredbami! (Resnica!)

Vzlic temu, da so Brežice, kakor bi trdil dobri naš prijatelj dr. Šusteršič, za nas »ein fremdes Gebiet«, se je vendar izvršila zadnja naša glavna skupščina ondi tako ime- nitno, da smo gotovo malokje tako lepo zborovali ter se tako domače čutili kakor tam ob zeleni Savi in prijaznih vinskih goricah. To je pa bila gotovo v prvi vrsti zasluga tamkajšnjih gg. rodoljubov in naših tovarišev, ki so se jako potrudili za kolikor možen presrčen sprejem slovenskega in hrvaškega učiteljstva. V raznih listih se je objavila tudi za hvala vsem, ki so si za to zborovanje pridobili posebnih zaslug in pripomogli, da je naša zadnja glavna skupščina tako lepo uspela.

G. predsednik je brzojavnim potom pozdravil »Sjezd českeho učiteljstva«, ki je imel v Pragi od 5. do 9. avgusta l. l. shod, da manifestuje šolski in politični program. Takisto je pozdravil tudi akademično društvo »Adrija«, ki je imelo v Gorici shod za preuredbo slovenskega ljudskega in sred- njega šolstva in za slovensko vseučilišče v Ljubljani. (Dobrol!)

Pri »Popotniku« so se imele izvršiti dalekosežne izpre- membe. Ker je hotel dosedanji g. urednik na vsak način odložiti uredniško čast, se je vodstvo obrnilo do g. Schrei- nerja. Vršili so se nato o tem dogovori in g. Schreiner nam je končno prijavil z dopisom z dne 16. julija l. l. pogoje, pod katerimi bi prevzel uredništvo »Popotnika«. Poleg tega, da bi se moral »Popotnik« po vsebini in po obliki povsem izpremeniti, je zahteval g. Schreiner še dva urednika, enega za stvarni, drugega pa za jezikovni del, ki naj bi prejemale vsak po 240, torej skupaj 480 K letne nagrade; pisateljem naj bi se plačevalo po 2 K od strani, a poseben »Popot- nikov«, oziroma urednikov tajnik naj bi še posebej prejemal letno nagrado 120 K. »Zavezino« vodstvo ni moglo pri naj- boljši volji sprejeti teh predlogov, ker je prišlo po tehtnem razmišljanju do zaključka, da bi na ta način »Popotnika« prav na kratko — uničili. In ta sklep se je prijavil g. rav- natelju Schreinerju. Obenem pa je vodstvo naprosilo gosp M. Nerata, naj ostane, če le mogoče, še nadalje urednik »Popotnika« ter so se z njim sklenili sledeči pogoji:

1. Uredniku se vobče pusti pri uredništvu popolnoma prosta roka, vendar pa mu je uvaževati slučajne nasvete vodstva, oziroma upravnega odbora.

2. Za vsako številko »Pop.« se dovoljuje uredniku 40 K nagrade.

3. Stalnim sotrudnikom se povrnejo poštni izdatki ter se jih po možnosti primerno nagradi.

4. »Zaveza« bo po svoji moči pospeševala razširjenje in razvoj »Popotnika«. (Dobro!)

Gosp. E. Gangl, ki je zaradi imenovanja učiteljem na pripravnici v Idriji odšel iz Ljubljane, ostane še nadalje urednik »Tovarišev«. Korekturo pri »Tovarišu« opravlja gosp. urednik Beg.

Mestni šolski svet ljubljanski je bil primoran, odpovedati nagloma sobo na II. mestni deški ljudski šoli, kjer je bil nastanjen naš »šolski muzej«.

To se je zgodilo z dopisom z dne 6. oktobra 1903, št. 1265. Ker je bil rok za preselitev silno kratek in je celo v Ljubljani težko primeren prostor kar s kljuke sneti, je bil »Zavezin« predsednik v nemali zadregi. Posrečilo se mu je slednjič najeti ne jako primerno sobo ter je nato dal v največji naglici in z veliko težavo prenesti ravnokar od gosp. učitelja Gärtnerja s hvalevredno vneto urejene zbirke in druge predmete šolskega muzeja v ta novi prostor. In tam pričakuje zdaj s tolikim naporom od »Zaveze« ustanovljeni »Slovenski šolski muzej« obljubljenega odrešenika. Gotovo je silno žalostno znamenje, da mora podjetje tako eminentne važnosti za razvoj slovenskega šolstva malone beračiti za streho, dočim se gradijo krasne palače samo — za šport.*) (Resnica! Žalostno!)

Glede »pravnega zastopnika« učiteljstva je stopila »Zaveza« v dogovor z »Lehrerrechtsschutz-Vereinom« na Dunaju ter se je potem pozvedovala, kateri sposobni kranjski, oziroma štajerski in primorski advokat bi hotel prevzeti pravno zastopništvo učiteljstva. Za Goriško se je izjavil g. dr. Tuma. Za Štajersko in Kranjsko pa dogovori še niso dovršeni.

Apostol češko-slovenske vzajemnosti g. Jan Lego je obhajal dne 14. septembra l. l. svoj 70letni rojstni dan. Predsedništvo »Zaveze« je vposlalo tem povodom svojemu častnemu članu brzogovornim potom najiskrenejše čestitke.

Meseca novembra l. l. se je otvorila v Petrogradu razstava »Otroški svet«. Na povabilo c. kr. dež. šol. sveta kranjskega z dne 9. okt. l. l. št. 4458 je vposlala »Zaveza« na to razstavo eden iz tiskov zadnjega letnika »Zvončka«, in »Popotnika«, ki ga je prav lično vezal knjigovez Iv. Bonač. Komisija te razstave je izrekla našima listoma častno priznanje.

Omeniti mi je tudi, da se je vršil od 4. do 9. aprila t. l. v Nürnbergu internacionalen kongres za šolsko higijeno, ki se ga je udeležilo tudi nekaj slovenskih šolnikov.

V organizaciji slovenskega štajerskega učiteljstva imamo zaznamovati velik korak naprej. Pretečeni mesec se je osnovala »Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic«. Temu najmlajšemu društvu v naši stanovski organizaciji želimo najboljšega uspeha na šolskem in narodnem polju! (Živela!)

Povodom znane obstrukcije v kranjskem dež. zboru je vposlalo več učiteljskih društev prošnje za izboljšanje gmotnega stanja in protest proti obstrukciji. Da te prošnje in protesti niso imeli prav nobenega uspeha, se razume samoobsebi. Kranjska katoliška stranka je sprejela v svoj vojni načrt tudi izstradanje učiteljstva. (Škandal!) To krščansko načelo pa se ji ne bo posrečilo in naša trdnjava

se jim ne poda. Ker vzlic vsemu uvidevajo, da dobiva učiteljstvo vedno več ugleda tudi med preprostim narodom, so pričeli ti božji namestniki po svojih umazanih listih »Slovenec« in zlasti »Domoljub« učiteljstvo sramotiti in obrekovati. V šoli prepovedujejo otrokom branje »Zvončka«, a priporočajo jim branje »Domoljuba«, v katerem blatijo šolo in učiteljstvo. Jaz se le čudim, kako da c. kr. vlada tu ne intervenira in ne napravi konca temu nesramnemu nastopanju nekaterih fanatičnih popov! — (Sram jih bodi!)

Zaradi nabiranja prispevkov za učiteljski rezervni fond so se vposlale vsem učiteljskim društvom okrožnice. Naj bi se vsak učitelj in vsaka učiteljica ob vsaki le mogoci priliki spomnila tega novega »Zavezinega« podjetja, ki je v naši organizaciji velikega pomena.

Ob polemiki, ki se je razvila radi formalnih stopenj prav do ostrih spopadov med gg. Hubadom in Bežkom je ostalo učiteljstvo pasivno. Menim pa, da smo danes glede tega vprašanja tam, kjer smo bili pred začetkom te nekrvave vojne. (Resnica je!)

Poverjenike za »Zavezine« liste so prijavila v smislu okrožnice »Zavezinega« vodstva: »Postojinsko učiteljsko društvo«, »Litijsko učiteljsko društvo«, »Ptujsko učiteljsko društvo«, »Savinjsko učit. društvo«, »Šoštanjsko učiteljsko društvo« in v zadnjem času se jih je oglasilo še več.

Naraslo je tudi število naročnikov posameznih »Zavezinih« listov.

Vodstvo »Zaveze« je bilo vložilo po posredovanju g. župana Hribarja na železniški svet prošnjo za znižanje voznine. Ta prošnja pa ni bila uslišana.

Poleg navedenega so se reševala pri vodstvenih sejah še druga manj važna vprašanja, tako glede mladinskih spisov, o nagradah nekaterim sotrudnikom naših listov in o drugih stvarih.

Naša organizacija je dospela do jako lepega razvoja. Poleg že navedenih mnogih učiteljskih društev imamo še: »Vdovsko učiteljsko društvo«, društvo »Samopomoč«, cesarja Franca Jožefa in cesarice Elizabete ustanovi »Učiteljski konvikt«, učiteljsko hranilnico in posojilnico, slovenski šolski muzej, rezervni fond, knjižnico za mladino in tri svoje liste. A pri vsem tem lepem napredku je gotovo najčastnejše to, da si je vso to organizacijo ustanovilo učiteljstvo samo, in hvala Bogu, da si jo je ustanovilo samo! In tako bomo prodirali i v bodoče vedno naprej, vstrajno, zanašajoč se v prvi vrsti na lastno moč, a na našem ponosnem praporu, ki naj nikdar ne klone, naj blesti vsekdar geslo: »Svobodna šola, svobodno učiteljstvo!« (Burno in dolgotrajno odobravanje.)

Poročilo tajnikovo se je odobruje vzelo na znanje. Takisto so se odobrili tudi računi za l. 1903 brez posebnega poročila računskih pregledovalcev. Tej točki je sledilo blagajnikovo poročilo.

Najprvo je poročal o gmotnem stanju »Učiteljskega Tovariša« njegov upravitelj, g. nadučitelj Črnag o j. V svojem poročilu je naglašal, da je gmotni položaj lista relativno dober, a da bi bil lahko veliko boljši, ako bi ne bilo učiteljstvo v taki gmotni mizeriji, odnosno ako bi vsi naročniki storili svojo dolžnost. Listovo upravnništvo bi še od naročnikov imelo terjati nad 4000 kron, in ako bi se poravnala vsa ta dolžna naročnina, bi bil »Učiteljski Tovariš« namah na dobrih nogah. List se tiska sedaj v 770 izvodih in ima naročnikov na Kranjskem 375, na Štajerskem 236, na Primorskem 95,

*) Saj poznamo celo nadzornike, ki niso prijazni muzeju! Najbrže, ker smo ga ustanovili brez njihovega blagoslova. Le povprašajte v Ljubljani! Uredn.

na Koroškem in Niževavstrijskem po 1 in na Hrvaškem 2. Med temi naročniki sta dva duhovnika, in sicer ljubljanski škof, ki je naročen na list iz političnih nagibov, in neki župnik na Kranjskem, ki ima »Učit. Tovariša« naročenega iz prepričanja. Od lanskega leta je priraslo 57 naročnikov.

Pri razpravi o tej točki je sprožil Gangl misel, da bi se lists pričetkom novega leta izpremenil v tednik; konkretni predlog v tem oziru je stavil g. J. Dimnik, nakar se je vnela živahna debata pro in kontra, v katero so posegli gg. Zajec, Gradišnik, Šega, Likar, Črna-goj, Luznar in Gangl. Po vsestranski temeljiti razpravi je bil ob splošnem navdušenjusprijet Dimnikov predlog, in »Učiteljski Tovariš«, ta neustrašeni boritelj za stanovske interese in prava učiteljstva prične z novim letom izhajati kot tednik kar znači za učiteljstvo velik korak naprej.

Delegatje in delegatinje so sprejeli ta predlog z velikanskim navdušenjem ter so prirejali »Tovariševemu« uredniku presrečne ovacije.

O gmotnem stanju »Popotnikovem« je poročal blagajnik Luznar. »Popotnik« je imel v preteklem letu 754 naročnikov in bi, kakor »Učit. Tovariš«, prav lahko stal na dobrih nogah, ako bi vsi njegovi naročniki tudi storili svojo

dolžnost. Toda tudi v tem oziru je opaziti znaten preobrat na bolje.

Tudi glede »Popotnika« se je vnela živahna debata, v katero je poseglo več delegatov.

Predsedstvo prevzame g. nadučitelj V. Strmšek.

O »Zvončku« je poročal g. Jelenc. »Zvonček« krasno napreduje in, kar je največ vredno, temelji tudi na krepki gmotni podlagi. Tiska se sedaj v 1330 izvodih, ki se večinoma vsi razprodajo. Računski sklep izkazuje za lansko leto 655 K 94 h prebitka, kar znači neobičajen napredek, ako se upošteva, da je bilo lani prebitka samo 309 K 23 h. »Zvonček« je torej napredoval v gmotnem oziru več nego za 100 odstotkov. Na poročevalčev predlog se je sklenilo, »Zvončkovemu« uredniku, g. Ganglu, zvišati z ozirom na njegov požrtvovalni trud za povzdigo lista nagrado od 240 do 300 K, na predlog nadučitelja gosp. F. Ks. Trošta pa, da se zviša pisateljska nagrada učitelju-pisatelju Ivo Troštu.

Vsi zborovalci so se o »Zvončku« izražali najlaskavejše.

Predsedstvo prevzame zopet g. Jelenc.

O »Zavezinem« gmotnem stanju sploh je poročal »Zavezin« blagajnik, nadučitelj g. Fr. Luznar.

Blagajnik, g. nadučitelj Fr. Luznar, je podal ta-le

račun „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Dohodki				Denarni promet.				Izdatki			
		K	h			K	h			K	h
1. Račun posojil:				1. Račun posojil:							
V pokritje primanjkljaja		300	—	Pokrit prim. iz l. 1902						48	80
2. Račun članarine:				2. Račun potnin:							
Društva vplačala		411	60	Povrnjene odbornikom		299	90				
3. Račun „Zvončka“:				Povrnjene članom direktorija		76	—			375	90
Na račun prispevka za l. 1903		337	34	3. Račun nagrad:							
				Predsedniku		120	—				
				Tajniku		120	—				
				Blagajniku		100	—			340	—
				4. Račun upravnih stroškov:							
				Predsedništva		183	34				
				Blagajništva		26	60			209	94
				5. Račun tiskovin:							
				Plačane tiskovine						22	80
				6. Račun blagajne:							
				Gotovina dne 21. maja 1904						51	50
										1048	94

Aktiva				Bilanca za dan 21. majnika 1904.				Pasiva			
		K	h			K	h			K	h
1. Račun blagajne:				1. Račun posojil:							
Gotovina dne 21. maja 1904			51 50	Zasebno posojilo		300	—				
2. Račun članarin:				Upravništvo »Zvončka«		337	34			637	34
Zaostale članarine			320	2. Račun izgube in dobička:							
3. Račun „Zavezinih“ listov:				Čisti dobiček						3639	41
Prispevki za l. 1903:											
»Popotnik«		597	06								
»Učiteljski Tovariš«		2214	91								
»Zvonček«		1093	28			3905	25				
										4276	75

V Kranju, dne 21. majnika 1904.

L. Jelenc l. r.
predsednik.

Fr. Luznar l. r.
blagajnik.

Fr. Rojina l. r.

Pregledali in v redu našli:
Janja Miklavčič l. r.

Vil. Rus l. r.

Vsa poročila posameznih referentov so se odobruje vzela na znanje.

Na predlog gosp. nadučitelja Strmška so se nato per acclamationem volili za pregledovalce računov gg. Fr. Rojina, Vil. Rus in gdč. Janja Miklavčič.

Donesek »Zvezinik« članov se je določil za redne člane 40 h, za podpornike pa 20 h na mesec. (Poročevalec gosp. Luznar.)

Na predlog g. Šege se je za glavno zborovanje določil ta-le vzpored: 1. »Naša učiteljska društva z ozirom na moderno šolstvo in vladajočo politično konstelacijo«, poročevalec g. Arm. Gradišnik, nadučitelj v Celju; 2. »Nekoliko črtic iz 1. mednar. kongresa za šolsko higijeno v Norimberku«, poročevalec g. Fr. Kocbek; 3. Predlog g. ravnatelja Lapajneteta o izpremembi šolskega in učnega reda; Razni predlogi in nasveti.

Na predlog g. Anžlovarja je sklenila delegacija, da se skliče prihodnja skupščina v drugi polovici meseca avgusta l. 1905. na Primorskem. Kraj določi »Zavezino« vodstvo.

Da se pomenijo delegati in delegatinje zaradi volitve v vodstvo in upravni odbor »Zaveze«, prekine predsednik Jelenc zborovanje za 10 minut.

V odbor so se potem per acclamationem volili vsi stari odborniki.

Torej so v vodstvu »Zaveze« gg. Jelenc, Česnik in Luznar; v upravnem odboru pa: za Kranjsko: Bernot, Režek, Šega; za Štajersko: Brinar, Gradišnik in Strmšek; za Primorsko: Anžlovar, Berginec, Križman. Izvoljeni so sprejeli izvolitev, ki so jo zborovalci hrupno pozdravljali. Kot urednika društvenih listov sta v odboru tudi Gangl in Nerat.

Na predlog g. Dimnika je delegacija sklenila, da naj pristopi »Zveza« kot pokroviteljica s prispevkom 200 K k društvu »Učiteljski konvikt« v Ljubljani. Predlog je bil sprejet.

Ko izreče delegacija vodstvu, upravnemu odboru in urednikoma zahvalo in priznanje zaključil predsednik zborovanje, ki je trajalo do polnoči.

Jubilejska samopomoč.

V nedeljo zjutraj ob 8. uri je pred glavnim zborovanjem zborovalo v »Narodnem hotelu« društvo »Jubilejska samopomoč«, ta blagonsna veja naše organizacije. Zborovanje je otvoril predsednik, g. nadučitelj Fr. Ks. Trošt, in poročal o društvenem delovanju tako-le:

»Slavni zbor! Drage tovarišice in tovariši!

Čast mi je otvarjati četrti redni občni zbor našega društva ter vas vse došle prisrčno pozdravljam.

Zadnji občni zbor je bil v Trstu avgusta meseca 1902. Udeležba je bila takrat kaj skromna, ker so bili člani že utrujeni od glavnega zborovanja »Zaveze«. Zato sem se letos dogovoril s tovarišem predsednikom »Zaveze«, naj bi se vršil naš občni zbor pred glavno skupščino, kakor so nasvetovali nekateri člani, in tej želji je ustregel rade volje.

V tej dveletni dobi so umrli sledeči člani društva: Josip Dolinar, Janez Živko in Valentin Jarc. — Bodi jim blag spomin! Izstopili so pa: Hermina Purkart, Franc Koncilja in Amalija Koncilja.

Pristopili so pa v društvo: Iv. Šega, Pavel Šilc, Amalija Šilc, Fr. Črnagoj, J. Janežič, Ljudm. Plaper, Franja Šket, Janko Zupančič in Rafaela Zupančič. Društvo šteje torej danes 185 članov, ki se dele tako: Kranjsko: 45 učiteljev, 19 soprog, 5 učiteljic; Štajersko: 74 učiteljev, 22 soprog, 2 učiteljici; Primorsko: 14 učiteljev in 4 soproge.

Starost članov: Pod 40 let 69; od 40—50 let 63; od 50—60 let 42; čez 60 let 11.

Po želji članov sem izdal letos tiskano letno poročilo z imenikom vseh članov in kot dodatek izpis iz društvenih pravil. To poročilo sem razposlal vsem članom po pošti, da zvedo tudi tisti naše stanje, ki jim ni dana prilika, da bi se osebno udeležili našega zborovanja.

V odboru društva so bili dosedaj poleg mene še tovariši Dimnik, Gangl, Režek in Sič, a pregledniki računov so tovariši Jelenc, Armič in Josin.

Društveni račun za peto upravno leto je ta-le:

Računski sklep

društva »Jubilejska samopomoč« za V. društveno leto od 1. maja 1903 do 1. maja 1904.

Dohodek				Trošek			
1	Gotovine v blagajnici konec IV. leta	40	14	1	Vdovi Franji Jarc v Braslovčah	362	—
2	V poštni hranilnici konec IV. leta	556	97	2	Vložek v mestno hranilnico ljubljansko	500	—
3	Obresti pri poštni hranilnici	11	11	3	Poštni hranilnici za manipul. stroške	11	28
4	Pristopnine članov	45	—	4	Poštni znamke	11	38
5	Udne članov	789	11	5	V poštni hranilnici konec V. leta	509	13
				6	Gotovine v blagajnici	48	54
		1442	33			1442	33

Imetje:

Rezervni zaklad koncem leta 1903	K	2078:34
Vložek leta 1904	»	500—
V poštni hranilnici	»	509:13
V gotovini	»	48:54
	K	3136:01

Studenec-Ig, dne 1. maja 1904.

Pregledali in v redu našli:

Leop. Armič, s. r. Luka Jelenc, s. r. Maks Josin, s. r.

Franc Ksav. Trošt, s. r.

t. č. predsednik in blagajnik.

Pri tej priliki opomnim, da so sedaj vsi društveniki zadostili svoji nalogi. Žal, da moram vedno nekatere opominjati. Prosim pa, oprostite, ker smatram denarno stanje za važno in tu ne smemo poznati šale.

Da terjam nekoliko vinarjev pri vsakem plačilu, temelji na tem, ker se za znamke, tisk in poštnino, za zavitke in stroške pri poštni hranilnici veliko potroši. Dobe se nekateri, ki mogoče iz pozabljivosti pozabijo na te vinarje, a prosim, naj se v bodoče to več ne godi.

Prosim vas, dragi tovariši, agitirajte, da se bo naše društvo čimbolj okrepilo, da dobi več članov in bodo potem podpore toliko večje — res, da tudi delo za bodočega predsednika, a upati je, da ga bo že zmogel.

Zahvaljujem se našima listoma »Tovarišu« in »Popotniku«, ki rada odpirata svoje predale za društvena oznanila.

S tem končam in polagam mandate društvenega odbora v vaše roke, da si izvolite odbor, ki bo nadalje opravljal našo jubilejsko samopomoč.

Predsednikovo poročilo je bilo sprejeto z odobravanjem. Nasveta: Pristop se naj zaradi certifikata v toliko olajša, da se opusti članom doprinos istega, ako so oddaljeni od zdravnikarja, in če se sploh ve, da so zdravi. Društvo naj pristopi k učiteljski hranilnici z dvema deležema.

V odbor se izvolijo: Franc Ks. Trošt, Jakob Dimnik, Juraj Režek, Engelbert Gangl in Albert Sič. Za preglednike računov pa: Leopold Armič, Fran Črnagoj in Luka Jelenc.

Nasvet Jakoba Dimnika, da se dá nagrada predsedniku za njega trud in delo, obvelja sicer enoglasno, a predsednik izjavi, da bo še nadalje delal brezplačno za prospeh društva in se odreče nagradi.

(Konec poročila priobčimo prihodnjič.)

Vročinske počitnice!

Pri zadnji skupščini »Zaveze« v Postojni smo se v hotelu razgovarjali o vročinskih počitnicah, in spoznal sem, da je popolnoma neznana dotična ministrska naredba, ki je sicer res nima Heinzova zbirka. Nekateri so dvomili, če sploh eksistuje, drugi je trdil, da velja le za mesta, tretji se je je pa poslužil že meseca maja itd. Obljubil sem gospodom, da jim dotično naredbo objavim. Evo je:

In der Zeit vom 1. Juni bis zum Schlusse des Schuljahres hat jedoch der Nachmittagsunterricht dann zu entfallen, wenn die Temperatur der freien Luft i^m Schatten um 10 Uhr vormittags bereits auf 18° R gestiegen ist. Erreicht die Temperatur der freien Luft im Schatten erst während der Mittagsstunden oder während der ersten nachmittägigen Unterrichtsstunde die Höhe von 20° R, so ist der Unterricht nach der ersten nachmittägigen Unterrichtsstunde zu schliessen. (Min. Erl. vom 28. Februar 1887, Z. 21644.)

Iz te naredbe je razvidno, da sme vsaka šola, bodisi v mestu ali na kmetih, se posluževati teh olajšav, toda ne pred 1. junijem. *)

Na Viču, dne 26. maja 1904.

Gregorin.

*) Nam se to zdi čudno. Saj če je maja meseca v senci 18° R, je menda vendar ravno tako vroče, kakor če meri temperatura istotoliko stopinj meseca junija ali julija. Vročine vendar še ne morejo regulovati ministrske naredbe niti odbornikove sitnosti! Uredn.

Dopisi.

Štajersko.

Iz Spodnje Štajerske nam piše naročnik: Ako službuje začasni učitelj, oziroma učiteljica že več let v enem kraju in srečno dovrši izpit učne usposobljenosti, ima pač pri drugače popolnoma enaki usposobljenosti drugih v prvi vrsti nekako pravico (da se tako izrazim) za stalno imenovanje na tem mestu, posebno če se krajni šolski svet soglasno izreče zanj in prosi za imenovanje. Pravilno je torej v takih slučajih, da tovariši to kolegijalno jemljemo v poštev, posebno če je razpis službe dovolj jasen. Ne jemljimo črnega kruha tovarišu, da sami pridemo do belega. Znan mi je slučaj, da je v tako zadrego prišla začasna »vaška« tovarišica zaradi svojega »nevarnega« tovariša, ki ga je po svojem šolskem voditelju srčno prosila, naj odstopi od kompetence za njeno službo (seveda — to bi bila le dobra volja). A zaman! To ni kolegijalno! In celo breztačno je, ako ta »nevarni« dotičnemu voditelju, ki ga niti ne pozna, torej svojemu bodočemu voditelju, stavi ironično vprašanje, »da je radoveden vedeti, mu je li močno ležeče na tem, da dobi tamošnjo definitivno učiteljsko mesto gdčna. J. J.« — Prošnje, enake že imenovane začasne tovarišice, v takih slučajih niso prav nič nenavadnega. Da, naše življenje je vedna borba za ljubi vsakdani kruh, a med seboj naj bi si ga ne grizli iz ust!

Društveni vestnik.

Kranjsko,

Jubilejska samopomoč. Dne 22. pret. mes. je umrl član Rudolf Piš, učitelj v Cerknici. Razposlal sem vsem članom položnice in prosim, da se hitro odzovejo s tem, da pošljejo 2 K in 10 h za prihodnji slučaj smrti. — Pokojnikova vdova, gospa Klementina Piš, je dobila izplačanih 370 K.

F. Ks. Trošt,
predsednik.

Štajersko.

Slovenje-bistriško učiteljsko društvo ima svoj pomladanski izlet dne 9. junija 1904 na Gornjo Polskavo. Ob 10. uri predpoldne se vrši zborovanje po sledečem vzporedju: 1. Pozdrav. 2. Dopisi. 3. Poročilo o zborovanju »Zaveze« v Postojni in »Zveze« v Celju. 4. Predavanje: »Moderni človek in njega vzgoja.« (R. Košar.) 5. Slučajnosti. Po zborovanju je skupen obed v gostilnici gosp. Hermana na G. Polskavi. K obilni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek dne 9. junija t. l. v šoli ptujske okolice ob 10. uri dopoldne po naslednjem dnevnem redu: 1. Zapisnik. 2. Važne stanovske in društvene zadeve. 3. Razgovor o referatih a) in b) letošnje uradne konference v Švicariji v Ptujju dne 19. julija t. l. 4. Poročilo delegatov o »Zavezi«. 5. Želje in nasveti. Spričo velike važnosti dnevnih točk k prav obilni udeležbi najvljudneje vabi vse učiteljstvo ptujskega okraja odbor.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico je zborovalo dne 5. maja v mariborski okoliški šoli ob prav poljni udeležbi. Število društvenikov je s tem dnevom zopet naraslo za dva člana. Društvu sta pristopila gdč. Marija Pavlič (Sv. Jakob v Slov. Gor.) in g. Vekoslav Majcen (Sv. Duh na Ostrem vrhu.) Kot gost je prisostvoval g. Domicijan Serajnik (Ormož-okolica.) Prečitanju in odobrenju zapisnika zadnjega zborovanja je sledilo poročilo g. Dav. Lesjaka o I. občnem zboru »Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic.« Gosp. poročevalec je posebno poudarjal narodnostni moment, na katerem temelji nova »Zveza«, ter končno predlagal, da pristopi naše društvo »Zvezi«. Po živahnem raz-

govoru o tej zadevi se je sprejel predlog g. Lesjaka z večino glasov.

Glede odprave tretjega plačilnega razreda se je nabralo gradiva več kot dovolj. Pokazalo se je jasno, kaka krivica se godi tovarišem in tovarišicam, ki imajo izvanredno čast, da se gostijo ob bogato obloženi mizi tretjega plačilnega razreda. Le pogledimo nekoliko v življenje učitelja-trpina na kmetih, kjer se živi tako poceni! On sicer tam uživa sveži, zdravi zrak, vedno mu je na razpolago divna krasota božje prirode — pa kaj, ko se samo ob tem ne da živeti. Stvarnik je dal tudi ubogi učiteljski pari takozvani želodec, ki le predodločno zahteva, kar mu gre. Da ga potolaži, mora učitelj potrebna živila kupiti, ker ima več častnega čuta v sebi, kakor pa ljudje nekega drugega stanu, ki gredo vsako leto z malho od hiše do hiše. Kako in kje pa kupi živila in razne druge potrebne reči? Če je trgovec v šolskem kraju, pri njem; dobi navadno slabo blago za mnogo višjo ceno, kakor pa v mestu. V mnogih krajih pa trgovca niti ni. Torej hajdi v bližnje mesto, oziroma bližnji trg! Najeti si mora vozniaka, ki ga še dostikrat pusti na cedilu, oskrbeti njega in živino, povrh pa še izgine par svetlih kronic v voznikovem žepu; zakaj vedi, učitelj, da ti nisi posvečena oseba! Te imajo namreč poleg mnogih drugih tudi ta privilegij, da se vozijo zastonj. (Le malo šol s tretjim plačilnim razredom je ob železnici.) — Kaj pa s kurjavo? Ta se je zadnji čas tako podražila, da nam skoro ne bo drugače kazalo, kakor da izumimo v kratkem pripravo, s katero bomo nabirali poletno toploto, kar je je čez 16⁰ R ter se greli ob nji v mrzlih zimskih dneh. Kuhamo pa lahko poleti kar na solncu. — Dokler je človek zdrav, še vse nadloge, ki ga tarejo, nekako pretrpi. Pa le prerada se oglašča bolezen v učiteljskih vrstah. Marsikateri učitelj je že postal žrtev bridke smrti, ker ni bilo dovolj hitre ali vsaj ne izdatne zdravniške pomoči. Temu se ni čuditi.* Na kmetih so zdravniki bele vrane. Če pa pošlješ ponj v bližnje mesto ali bližnji trg, plačaš po 24—30 kron in še več za enkratni obisk, zdravila pa še posebej. Če traja bolezen dlje časa, ali je potem mogoče izhajati ubogemu trpinu, in če je tudi sam, kaj šele, če ima obitelj? Ni treba biti matematik, da spozna, da je to na svetu nemogoča reč; čudeži pa se dandanes ne dogajajo več.

Še nekoliko o poštnih razmerah v krajih kjer ni poštnega urada! Vsaka poštna nakaznica, poštna spremnica itd. te potiplje za žep. Če hočeš, da dobivaš pošto na dom, moraš stisniti pismonoši vsak mesec nekaj okroglega v roko. Taki in enaki stroški narastejo tekom časa na precejšnjo vsoto. Za primer naj navedem, da stane pošta učiteljsko osobje na šoli, kjer deluje pisec tega poročila, na leto okroglih 14—15 kron.

Primerov, ki kažejo, kako smo prikrajšani učitelji v tretjem plačilnem razredu je za cel roman, ki se ga pa ne bom lotil, ker se bojim, da me ne bi prehitela ter nadaljevanje romana ustavila »pretresljiva« vest, da so poslali tretji plačilni razred v krtovo deželó, kamor sodi že od svojega rojstva.

Ali je torej življenje na kmetih res tako poceni? Nikakor ne, ampak še dražje je kot v mestu. Jasno je kot beli dan, da so nam storili veliko krivico, ko so nas takorekoč posadili k posebni mizi, na kateri zaman iščemo mastnih kosov dasi imamo vsi enako delo. Za enako delo pač smemo zahtevati tudi enako plačilo!

Slovenjegraško učiteljsko društvo je izletelo 5. pret. m. v prijazne Dolže ter ondi prijetno in zanimivo zborovalo kakor že dolgo ne.

Nadzornik gospod Schechl, oglašoč se prvi k besedi, je podal navzočim voditeljem nekatera pojasnila glede rešitve uradnih dopisov okrajnemu šolskemu svetu.

Nato je tovariš g. Vrečko obširno in zanimivo predaval o nazornem pouku kot pripravljalnem pouku za spisje. Kakor o vsaki nudeči se priliki, je tudi sedaj v dodatek izpregovoril nekaj res uvaževanja vrednih besed o vzgoji mladine s posebnim ozirom na nižjo stopnjo.

* Dohajajo nam poročila, da je ravno sedaj vse polno bolnih učiteljev. Splošna beda je že neznosna! Sita gospoda tega neče videti.

Uredn.

Ljubezen do mladine vodi vzgojitelja pri vsem njegovem vzgojnem delovanju. On spoznavaj važnost čustvene vzgoje. Človek ni samo misleč nositelj spomina, marveč tudi čuteče bitje iz mesa in krvi. To velja posebno za otroke, pri katerih prevladuje čustveno življenje. Nadalje učitelj ne smatraj otroka kot »material«, ki se da poljubno obrazovati, temveč se z ljubeznijo poglobi v otrokovo osebnost, se oziraj na njegove slabosti in napake, uvažuj, da dostikrat bolezni, abnormalnosti, pomanjkljiva domača vzgoja, nedostatna hrana in telesna slabost ovirajo zdrav napredek. Primerno izvršena analiza duševnega obzorja otroškega (kakor jo priporoča Schreiner) mu pokaže, kako maloštevilne in nejasne so predstave, s katerimi razpolagajo nekateri začetniki, da so nekateri šestletni otroci docela nesposobni za reden pouk. Ne da bi te otroke zanemarjal, vendar si učitelj ne domišljaj, da bo delal čudeže. »Kjer ni jaje v gnezdu, jih ni moči ven vzeti.« Nikakor pa ne posnemaj one, ki s strogostjo in dresuro dosežejo navidezne uspehe, si morda pridobe tudi priznanje nadzornikovo, a so v istini največji škodljivci mladine. Prezgoda utrudijo otroškega duha, zamore v deci veselje do dela, samozavest in pogum, svežost duha, jakost čustvovanja in dovtetnost srca, jo torej duševno in moralčno oškodujejo. Dal Bog, da bi bilo učiteljev — Lanovcev čimdalje manj v naših vrstah.

Predavanje je bilo res poučno, in vsi so poslušali s pridom. Na dnevnem redu je bilo tudi posvetovanje glede opustitve III. kraj. plačilnega razreda. Za sedaj se naprosi predsednik, da se v imenu društva pisмено obrne do našega deželnega poslanca in ga pridobi za naše zahteve.

Na poziv »Zavezinega« vodstva se je izvolil poverjenik za »Zavezine« liste.

Vesela pesem, napitnice in tovariški razgovori so učinili, da smo bili vsi prav dobre volje. Vsa čast in hvala gospici Dullerjevi iz Šmartna, ki nas je očarala s svojim milim glasom in z ljubeznivostjo, da nas je vse okrasila s šopki, da smo se čutili kakor na veseli svatbi.

Da bi se petje v našem društvu bolj gojilo kot dosihdob, smo poverili tovariša g. Trobeja z vodstvom in vežbanjem pevk in pevcev.

Na veselo videnje 5. junija v Šmartnem!

Književnost in umetnost.

„Popotnik“ prinaša v 5. letošnji številki to-le vsebino: 1. Žalčanov: Dajte nam realnih knjig! — 2. V. Pulko: Somatologija v ljudski šoli. — 3. A. Maier: Desetinski ulomki. — 4. Ivan Segar: Pedagoški utrinki. — 5. Književno poročilo. — 6. Razgled. Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Jurij Vega. Predaval Fridolin Kaučič v društvu »Zvezda« na Dunaju. — Da bi slovenski narod natančneje spoznal velikega učenjaka in junaka Vego, je založila »Posojilnica in hranilnica« v Moravčah imenovano brošuro. Predavanje stotnika Kaučiča, ki se vsestransko trudi, da bi razširil slavo našega velikega rojaka po vsem izobraženem svetu, je poljudno in zanimivo ter bo s pridom služilo zlasti preprostemu ljudstvu. Lična knjižica, okrašena z nekaterimi podobami, stane samo 20 vinarjev. Naročila sprejema g. Anton Učakar v Moravčah. Slovensko učiteljstvo naj se potruži, da se knjižica čim najbolj razširi med narod.

Savinske planine. Vodnik po gorah in dolinah v Savinskih planinah. Sestavil Fr. Kocbek. Izdala Savinska podružnica »Slovenskega planinskega društva«. V Ljubljani, 1904. Založil A. Cvenkel v Št. Petru ob Savinski dolini. — Našemu vrlo napredujočemu planinstvu je napravil tovariš Kocbek, znan planinar in poznavalec Savinskih planin, veliko uslugo. Z njegovo knjigo v roki bodo tembolj in lažje uživali naši turisti krasoto slovenske zemlje. Tudi ta knjiga nam kaže, da deluje slovenski učitelj povsod, kjer treba koristiti domovini! Knjigo, ki je pisana jako zanimivo in strokovnjaško, priporočamo najtopleje. Knjigi je priložen lep zemljevid, ki ga je narisal učitelj Jos. Armič.

Četrti zbornik poezij. Napisal A. Aškerc. V Ljubljani, 1904. Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Cena vezanemu izvodu 4 K 50 h, broširanemu 3 K 50 h. Več o priliki.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Kranjsko: G. Janko Vozel, učitelj v Trebnjem, je nabral med učiteljskimi prijatelji v Trebnjem 15 K. G. Leopold Morela, učitelj v Metliki, je nabral v veseli družbi v Črnomlju 3 K 68 h. — Štajersko: G. France Hrašovec, c. kr. okrajni sodnik v p., starosta Slovencev v Gradcu, t. č. prvomestnik izvenakademične podružnice sv. Cirila in Metoda itd. je daroval po gosp. Janko Jegliču, nadučitelju na Rakeku za učiteljski konvikt 5 K z geslom: »Za vzbujo narodne zavednosti in narodno izomiko«. G. M. Tramšek, nadučitelj v Sromljah, 5 K 20 h, katere je zaslužil v veseli družbi v Sromljah »Artiški muzikant«. G. »muzikanta« prosimo, da bi še večkrat muzical v korist učiteljskemu konviktu, štajerske gg. tovariše in tovarišice pa prosimo, da posnemajo »Artiškega muzikanta« ter pridno plešejo po njegovi godbi v korist učiteljskemu konviktu.

V korist učiteljskemu konviktu se pripravljata v Kamniku in v Šmartnem pri Litiji dva velika koncerta. Zivio!

Koleta poštnih znamk za učiteljski konvikt dobiva na Kranjskem vedno širša in prijaznejša tla. Tako je prav!

Osebnosti s Štajerskega. Za nadučitelja sta nameščena: Pri Sv. Petru nad Laškim učitelj Martin Slovesek od Sv. Duha na Ostrem vrhu, pri Sv. Rupertu nad Laškim pa Fran Zupančič, dosedaj šolski vodja v Skomrah na Pohorju. Učitelj Jos. Armič pride iz Mozirja v Velenje. Stalni so postali na svojih dosedanjih mestih: Bruno Rožband v Št. Vidu pri Ptuj, Valentina Kaukler, roj. Grošel na deklški šoli pujske okolice in Ivana Zupančič v Št. Vidu pri Planini. Za učiteljico ročnih del v Št. Vidu pri Ptuj je nameščena Ivana Klenovšek. Menjava služb se je dovolila učiteljicama Ani Kalschek v Št. Vidu pri Ponikvi z Marijo Valenčak v Gotovljah. — Šoli v Hrastniku in Trbovljah se razširite v šestrazrednici, trirazrednica v Zavrču pa se razširi v štirirazrednico.

Šolstvo na Koroškem. Na vseh srednjih šolah koroških so se minuli teden vršili pismeni zrelostni izpiti. — V pokoj gresta ravnatelj Opel in profesor Kemp celovške realke. — Za nadučitelja v Pontablu je imenovan učitelj Fr. Krasnig iz Waldensteina. Prestavljena sta učitelja R. Niederl iz Lipe nad Saksenburgom v Vrbo, in Fr. Kreiner iz Vrbe v Lipo. — Na šoli v Kotmarivasi so ustanovili tretje učiteljsko mesto.

„Učiteljski dom“ v Celovcu je imel dne 11. pret. m. svoj občni zbor. Društvo je vzdrževalo v minulem letu pet pripravnikov ter je imelo 1999 K dohodkov in 2059 K stroškov. Društveni zaklad znaša 4156 K. — Kakor znano, je ta »Učiteljski dom« v klerikalnih rokah.

Upokojen je na lastno prošnjo g. Bogomir Krenner, učitelj v Škofji Loki.

Bela žena. Umrli je v ljubljanski bolnici Rudolf Piš, učitelj v Cerknici. — Pri Sv. Jakobu v Slov. Gor. je dne 16. pret. mes. umrl tamošnji nadučitelj Franc Sijanec v 61. letu svoje dobe. R. i. p.!

Liberalni infanteristi. Poštenjak »Slovenec«, ta največji tat časti in poštenega imena, nam je vzdal že mnogo imen, da je časih res v največji zadregi. Da se je zaletel sedaj tudi v nas, ko smo zborovali častno in dostojno v Postojni, je umljivo samo ob sebi. Sedaj je, hočeš — nočeš, priznal, da smo se zgrnili v vojsko, ki bo delala smrdljivemu »Slovencu« in njegovi gardi še preglavice, zato nas je krstil za — liberalne infanteriste! Tako je prav! Sedaj smo potrjeni v vojake tudi od plesnive »Slovenčeve« gospode, ki bo še nemara čutila našo moč in se še norda bridko pokesa, da nas ni uvrstila med škarte, kakršnih se nabira vse polno okolo »Slovenčevih« vojskovodij! Ker smo vrhutega še liberalni infanteristi, naj bo prepričan

»Slovenec«, da se razgrnemo v razvito vrsto, ki pojde pogumno in nevstrašeno naprej, ne boječ se niti srebrnih palic niti smradnih »Slovenčevih« golid, da porazi polagoma in zanesljivo ves klerikalni stud! Potem se pojdemo lepo umiti in okopat, da se nas ne primejo garje in druge lepe bolezni!

Krona, krona! Nenasitne klerikalne bisage se vedno poloti mrzlica, kadar izginejo čigaverkoli krone kam drugam in ne vanjo. Zakaj njen požiralnik je vedno lačen prav kot hudičevo žrelo. Tako skomina sedaj klerikalno bisago po tistih kronah, ki jih je baje moralo plačati učiteljstvo kot vstopnino v Postojnsko jamo. Mi, ki smo bili v jami, vemo, da nismo plačali niti pol vinarja, »Slovenčev« poročevalec je bil torej slabo poučen. Najbrže je pa tudi on to vedel, pa se je po lepi krščanski navadi zlagal, češ, saj dobim pri izpovedi odvezo in imam še pri visokih cerkvenih dostojanstvenikih zaslug. Kolikor več laži — toliko več zaslug! Falotstvo »Slovenčevega« lažnika pa gre še dalje. Piše namreč, da so se nekateri učitelji rajši vrnili, ko so zvedeli, da morajo plačati vstopnino in so šli krono zapit, namesto da bi jo plačali. To je grda in nesramna laž! Ne pričakujemo sicer, da bi »Slovenec« poravnal krivico in priznal resnico, ker je z njo v večnem sovraštvu in ker mu je odgovorni urednik mož, ki živi v konfliktu s častjo. Naše učiteljstvo ima sedaj nov dokaz, kaki nesramni lažniki so klerikalci in kako si prizadevajo na vse nepošteno načine, da bi ga oblatili in onečastili!

„Slovenska Matica“ vabi na XL. redni občni zbor v sredo dne 8. rožnika 1904. l. ob 6. uri popoldne v veliki dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani. — Vrsta razpravam: 1. Predsednikov govor. 2. Letno poročilo tajnikovo za dobo od 1. rožnika lani do 31. velikega travna letos. 3. Poročilo blagajnikovo o računskem sklepu za l. 1904. 4. Volitev treh računskih presojevalcev (§ 9. lit. a) dr. pravil. 5. Poročilo blagajnikovo o proračunu za l. 1903. 6. Dopolnilna volitev društvenega odbora. Po § 12. društvenih pravil izstopijo letos iz odbora gg.: Bartel Ant., Dimnik Jakob, dr. Glaser Karel, dr. Janežič Iv., dr. Opeka Mih., Pleteršnik Maks, dr. Sket Jakob, Vilhar Ivan in Zupančič Vilibald. Vsaj 20 odbornikov mora praviloma bivati v Ljubljani, izstopivši smejo biti zopet voljeni. Pri volitvi treh računskih presojevalcev in pri volitvi odbornikov se vtevajo tudi zakonito podpisani volilni listki nenavzočnih društvenikov. 7. Posamezni nasveti in predlogi.

„Slovensko planinsko društvo“ ima sedaj 1798 članov. Osrednje društvo je imelo lani 23.789 kron 87 vin. dohodkov in 23.932 K 16 vin. izdatkov. Društveno imetje znaša 15.309 K 13 vinarjev. Osrednje društvo s podružnicami vred je imelo 56.165 K 82 v. dohod., 50.849 K 82 v. izdatkov. Čisto imetje, všteti vrednost koč znaša 52.525 K.

Delegacija. V soboto dne 14. pret. m. je predložila skupna vlada avstrijski in ogrski delegaciji skupni državni proračun za l. 1905. Vlada zahteva velikanske vsote in sicer ravno sedaj, ko vse ječi pod grozno slabimi gospodarskimi odnošaji. Skupni redni troški znašajo 377.114.997 K, in sicer za vnanje ministrstvo 12.159.536 K, za armado 308.996.175 K, za mornarico 51.271.410 K, za skupno finančno ministrstvo 4.687.876 K. Redno pokritje znaša 7.967.114 K, carinski dohodki 114.716.729 K, torej ostane nepokrite redne potrebščine 254.431.154 K. Po sedanji kvoti 66:6:34 mora torej Avstrija pokriti vsoto 166.906.837 K, Ogrska pa le 87.524.317 K. — Dalje znaša čista potrebščina za Bosno in Hercegovino 7.583.000 K; od te vsote pripada na Avstrijo 4.974.448 K, na Ogrsko pa 2.608.552 K. Dalje se zahteva še za tekoče leto 116.000 K za poprave palač avstro-ogrskih poslanikov v Parizu, Londonu in Rimu ter za avstro-ogrškega civilnega agenta in njegovo osobje v Makedoniji 112.000 K. Ako prištejemo še gori označene izredne kredite za armado v znesku 88 milijonov in za mornarico v znesku 75.176.000 K, znaša vsa skupna državna potrebščina 548.181.997 K. Ker za tekoče leto dovoljena potrebščina znaša 426.304.926 K, torej se samo za l. 1905 pomnoži za 121.877.071 K. Ako odštejemo carinske dohodke — in sicer za Avstrijo proračunano na 105.993.000 K, to je 86,3% in za Ogrsko le 15.881.050 ali 12,9%, za Bosno in Hercegovino pa 871.250 K — znaša

vsa potrebščina za Avstrijo 279.074.309 K, za Ogrsko pa 146.348.845 K. — Ostali redni stroški se bodo razdelili na poznejša leta in znašajo po vladnem načrtu 286 milijonov, ki pa bodo gotovo presegli 300 milijonov samo za nove topove, puške in ladje. Za šolstvo seveda — nič! — Delegati so osupnjeni nad zahtevami vojnega ministra. Velike zahteve vojnega ministra pobijajo vsa zanižanja o mobilizaciji. Presenečenje med delegati nad velikimi zahtevami vojnega ministra je tem večje, ker so merodajni krogi še nedavno trdili, da bodo izvanredne potreščine za armado in vojno mornarico nizke. Delegati trde, da so zahtevane vsote tako visoke, kakor da bi stali pred vojsko. Značilno za razmere v naši državi je, da za dela na socialnem polju ni nikdar denarja, za topove se pa vedno zahtevajo nove žrtve. — No, vključ vsemu temu so bile dne 25. pret. m. sprejete — vse vojaške zahteve! Domovina je rešena!

Nemški „Schulverein“ je zboroval o Binkoštih v Mariborih varih na Češkem. Šulferajn je vzdrževal lani 16 šol z 29 razredi, 34 otroških vrtcev z 38 oddelki. Nadalje je podpiral z denarjem 57 šol in 71 otroških vrtcev. Šolskih stavb je imel 57. Dohodkov je imel 427.519 K. Izdatkov je l. 1903 imel 339.121 K, prejšnje leto pa 324.635 K. Društveno imetje je znašalo 31. decembra 1903 l. 1.094.534 K proti 1.096.499 K prejšnjega leta.

Mesto potovalnega poljedelskega učitelja s slovenskim učnim jezikom razpisuje c. kr. namestništvo za politični okraj Tolmin in občine trnovske planote s sedežem v Tolminu. Dolžnosti potovalnih učiteljev so določene v posebnem službenem navodilu in obstoje večinoma v strokovnem potovalnem poučevanju kmetiškega prebivalstva s tem, da mu daje poljudna, s praktičnimi dokazili združena predavanja o različnih strokah domačega kmetijstva, posebno pa o poljedelstvu, živinoreji, mlekarstvu, sirarstvu in sadjarstvu. Poljedelski potovalni učitelji se nastavljajo pogodbeno, a sedaj za eno poizkušno leto; oni so pomožni organi c. kr. namestništva in se prideljuje eventualno kakemu c. kr. okrajnemu glavarstvu. Isti dobivajo letnino 1800 K, stalni potni pavšal 1000 K, stanarino 300 in pavšal za nabavo književnih in strokovnih pomočkov 100 K. Vsi prejemki se izplačujejo naprej v mesečnih obrokih. — Po preteku vsakih štirih let popolnoma povoljnega službovanja se poviša gornja letnina, in sicer za štiri štiriletja po 250 K. Prosilci morajo vložiti svoje, zadostno z dokumenti preskrbljene prošnje z dokazom starosti, avstrijskega državljanstva, dovršenih študij, delovanja v kmetiški praksi, in jezikovnega znanja do najdalje 30. junija 1904 pri c. kr. namestništvu v Trstu. Oni prosilci, ki so napravili izkušnjo učiteljske sposobnosti za pouk na kmetijskih šolah ali ono za sadjarstvo in vinarstvo na visoki šoli za poljedelstvo na Dunaju, imajo prednost kakor tudi oni prosilci, ki morejo dokazati zadostno znanje drugih deželnih jezikov.

Važna razzodba za učiteljstvo. Nekateri spodnještajerski učitelji, ki so kot stalni člani okrajnih učiteljskih konferenc morali hoditi k sejám, da so pripravili potrebno gradivo, so zahtevali pri deželnem šolskem svetu povrnitev stroškov potovanja in prehranitve. Deželni šolski svet je zahtevo odklonil; isto je storilo tudi naučno ministrstvo. Upravno sodišče pa je na pritožbo razveljavilo razzodbo naučnega ministrstva kot zakonito ne-utemeljeno ter izreklo, da imajo učitelji pravico do imenovane odškodnine.

Učitelji in univerza. V deželi Hessen so dovolili učiteljstvu obiskovati vseučilišče v Giessenu, kjer jih pustijo kot »Studierende der Pädagogik« k immatrikulaciji v filozofsko fakulteto. Morajo pa imeti dobro izpričevalo učiteljskega seminarja in drugega izpita ter so morali najmanj tri leta na javnih šolah službovati. Studiranje na univerzi se zaključí s posebno izkušnjo, ki se more izvršiti po najmanj petih semestrih.

Požrtvovalnost štajerskega učiteljstva. Štajerski deželni šolski svet je vodjo štajerskih učiteljev, Horvateka predstavil nekam v zadnjo gorsko vasico, čeravno je prej služil v lepem kraju. Tudi v slabem plačilni razred so ga degra-

dirali. Materijalno izgubo je toliko bolj občutil, ker ima več otrok v mestnih šolah. To pa ni bolelo le njega, ampak to preganjanje sicer vestnega učitelja je zbolelo ves stan. Da olajšajo bedno stanje vrlega nesebičnega bojovníka, je sklenilo nekaj bližnjih njegovih tovarišev nabirati med učiteljstvom. Ne da bi Horvatek vedel, se je pred dvema mesecema uvedla kolekta in do 5. maja t. l. je bilo že 828 K 40 v. skupaj. Marsikateri tovariš si je od ust odtrgal krono ali dve, da je prispeval na stanovski žrtvenik.

Nemški referati. Sedaj, ko se bliža doba okrajnih učiteljskih skupščin, prejemamo pritožbe, da menijo nekateri mlačneži imponirati — z nemškimi referati! Ker služujemo na slovenskih tleh in poučujemo na slovenskih šolah, bi bilo tako ravnanje žalitev slovenskega jezika in čisto navadno izzivanje, in mi bi bili primorani, da ga po zasluženju brez pardona ožigosamo! Okrajni šolski nadzorniki morajo takoj nemške referate vrniti in odločno zahtevati, da izdela vsak učitelj in vsaka učiteljica slovenski referat! Ako se to ne zgodi, pridemo z imeni na dan, da spoznamo tiste ljudi, ki jih ni sram, služiti na slovenskih tleh, a ki jih je sram, referirati v slovenščini!

Mestni šolski svet v Ljubljani nam še ni pojasnil svojega nekonsekventnega ravnanja pri razpisovanju učiteljskih služb na ljubljanskih ljudskih šolah. Ker je radovednost in zlovolja učiteljstva velika, se obračamo naravnost na gospoda predsednika mestnega šolskega sveta s prošnjo, naj ukrene, da se ta zadeva pojasni in da se pristrizhejo gotovim ljudem perutnice, ker jih nosijo že previsoko. Ker jih nosijo previsoko, temniže lahko padejo. Sicer bi bilo treba tudi nekatere ljudi opozoriti, da se naj gredo zdraviti, če so bolni in nervozni, a naj nikar ne šikanujejo učiteljstva, ki nima najmanjše volje, da bi prenašalo kaprice domišljavih ljudi!

O binkoštnih praznikih so bili razstavljeni v Št. Vidu nad Ljubljano risarski izdelki učencev obrtne šole. Lepo razstavo si je ogledalo poleg preprostega ljudstva tudi mnogo obrtnikov in druge odlične gospode iz Št. Vida in Ljubljane. Vsi so hvalili lepo razstavo, napredek obrtnih učencev in požrtvovalno delovanje učiteljstva.

Trg Krapina. Naprošeni objavljamo te vrstice: Stvar se je obrnila drugače, kakor smo pričakovali. Zdravilišče se je moralo za polovico povečati, da ustreza vsem zahtevam. Izprehajališče, kjer so se izprehajali gostje pred in po vsaki uporabi mrzle vode, da so se ogreli, je dolgo 32 metrov. Jarek za hojo po vodi se je popolnoma zakril pogledom radovednih in nepoklicanih gostov potom nasadov smrečnih dreves. Travniki, kjer se izprehajajo gostje po rosní travi, je izoran, očiščen vsakega pleva in posajen z novo sočno travo. Iz kopališča so napravili na bližnji hrib Sv. Jožefa vijočo se pot, po kateri dosežejo vrh brez vsake težkoče celo bolniki slabih nog in slabih prsi. Raven drevored veže zdravilišče s parkom Dolac. Ravnatelj Okič izdaja letos slovenski mesečnik »Knajpovec«. Za stanovanje in hrano je preskrbljeno v povoljni meri. 17. prejšnjega meseca je otvorila gospa geometrova Bestelak Knajpovo revstaravico, ki je opremljena preprosto, toda elegantno. Prospekte pošilja ravnatelj in občina. Svoji k svojim!

Nezaslišano. Jako domišljav, na svoje akademične študije nad vse ponosen ravnatelj nekega ljubljanskega zavoda je o priliki, ko so filologi na tem zavodu zahtevali zvišanje remuneracij, poročal dotični predstojni oblasti, naj se remuneracije akademikom zvišajo ali pa neakademikom znižajo. Komentara tu menda ni treba!

Primorski List. Nekaj sličnega, kot je na Kranjskem (in sedaj kot priloga »Miru«) tudi na Koroškem »Domoljub« izhaja v poneumnevanje ljudstva tudi na Goriškem, samo, da čuje ta umazana zaplata na ime »Primorskega Lista«! V št. z dne 19. in 26. maja se zaganja neko priskutno človeče, Ivan Rejec po imenu, v napredno učiteljstvo in prijemlje za lase tudi naš list. Mi se za to klerikalno bevskanje ne zmemimo čisto nič, in Ivan Rejec — kdo je neki ta politikaster? — se jako vara, če misli, da bomo zaradi njega krenili na druga pota! Zaradi nas lahko cvili po »Primorskem Listu«, kolikor mu drago. Kadar nam bo dosti, ga našvrkamo pozasluženju. In potem bo mir!

